

KINKER, Johannes, Nederlands dichter, filosoof, hoogleraar en taalkundige (Nieuwer-Amstel 1 januari 1764 - Amsterdam 16 september 1845).

Studeerde rechten (en geneeskunde) te Utrecht en promoveerde in 1787.

Van 1788 tot 1817 was hij advocaat te 's-Gravenhage en Amsterdam, van 1817 tot '30 hoogleraar te Luik voor Nederlandse literatuur, welsprekendheid en poëzie (= poëtica), later uitgebreid met stilistiek, etymologie en grammatica. Daarna vestigde hij zich ambteloos in Nederland. Kinker liet een belangrijk

en uitgebreid oeuvre na op het gebied van taal- en letterkunde en filosofie, dat sterk werd beïnvloed door de Duitse opvattingen van Kant en Schlegel. Vooral zijn literaire theorie, die invloeden onderging van Schiller, is van belang. Bovendien was hij als nonconformist en zelfstandig denker actief in een aantal tijdschriften, waarvan de bekendste waren *De Post van den Helikon* (1788) en *De Herkauer* (1815-'17). Hierin kwamen zijn gaven van spot en persiflage tot uiting in een aantal aanvallen op de sentimentaliteit, de dichtgenootschappen en de rijmelarij en in zijn verdediging van de verlichting, de kosmopolitische broederschap en de christelijke gedachte.

Voor de V.B. is Kinker van belang om zijn professoraat te Luik, waar hij een aantal leerlingen vormde die de Nederlandse gedachte vóór en na 1830 in het Zuiden hebben bewaard en uitgedragen: de bekendste hieronder was de „Nederduitse Waal” L. Jottrand, maar ook J.B. Nothomb, Th. Weustenraad, en J.F.X. Würth behoorden tot zijn intimi. Voorwaarden daartoe waren een Nederlandse impuls in de vorm van loyauteit tegenover vorst, land en taal en een verlichte houding tegenover obscurantisme en bijgeloof.

Door zijn pedagogische begaafdheid, zijn uitgebreide en grondige kennis, zijn welsprekendheid en pittige voordracht, zijn gevatte replieken vooral wist hij de „Luikse besmetting” in die mate te keren dat hij niet geheel „voor dove Waalse oren het Hollandse evangelie verkondigde”. Zijn aantal studenten schommelde, naar gelang van de wel of niet immanente dreiging van invoering van het Nederlands als voertaal bij het gerecht, tussen

tien en vijftig. Na 1826 nam het sterk af. De basis werd gevormd door zijn literaire studiekering Tandem (fit surculus arbor – naar de spreuk van Maurits van Nassau, 1567-1625), in april 1822 ontstaan uit persoonlijke gesprekken met zijn beste leerlingen, en waarvan de bijeenkomsten wekelijks bij hem thuis werden gehouden. Door conversatie, improvisatie, lezing en voordracht, door het notuleren en corrigeren van vergaderingen en verslagen, bij toerbeurt door de leden te vervullen, wist hij hun voldoende kennis van het Nederlands bij te brengen. Sedert 1823 probeerde hij de oorzaken van de vooringenomenheid tegen het Nederlands op te sporen, en zag als nefaste oorzaken het optreden van Bilderdijk en Da Costa en het katholicisme, dat enkele jaren later met de liberalen het zgn. monsterverbond zou sluiten. Als rector had hij in 1828-'29 te kampen met beroering onder de studenten: de Luikse studenten zochten òf annexatie door Frankrijk, òf herstel van de autonomie van het prinsbisdom. Kinker bleef ook na 1830 een warm voorstander van de eenheid van Noord en Zuid, en werd in september 1830 door de Luikse patriotten te Tongeren als gijzelaar geruild voor een Luikse gijzelaar te Maastricht. Hij keerde vrijwillig terug naar Luik en verliet zijn leerstoel pas, toen de faculteit definitief werd opgeheven.

LITERATUUR: M.C. van Hall, *Mr. Johannes Kinker* (1850); - J.A. Rispens, *De geharnaste dromer. Mr. Johannes Kinker als aestheticus en dichter* (1960); - M. Rutten, *Neerlandica aan de Rijksuniversiteit te Luik. Mr. Johannes Kinker*, in *Tijdschrift voor Levende Talen*, jg. 28 (1962, p. 99-133); - G.J. Vis, *Johannes Kinker en zijn literaire theorie. Bijdrage tot een interpretatie van de voorredes bij zijn gedichten (1819-1821)* (1967).

ADA DEPREZ